УДК 330.1:347.77
JEL F15, O34
ORCID ID 0009-0007-8317-6229
ORCID ID 0009-0002-2103-6996
DOI https://doi.org/10.17721/tppe.2024.48.11

Лозова Г. М., к.е.н., доцент
КНУ імені Тараса Шевченка

Багрій І.П., здобувач
КНУ імені Тараса Шевченка
lozova@knu.ua

РЕФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Робота присвячена дослідженню ефективності реформування національної системи правової охорони інтелектуальної власності України в процесі євроінтеграції, обґрунтування рекомендацій та пропозицій щодо вдосконалення розвитку системи правової охорони інтелектуальної власності. Основна увага приділяється аналізу факторів, що впливають на функціонування системи правової охорони інтелектуальної власності України, та трансформації системи в процесі євроінтеграції. У статті розкрито сутність, природу, основні підходи та концепції до визначення системи правової охорони інтелектуальної власності. Авторами проаналізовано причини, що зумовили необхідність проведення реформ української системи правової охорони інтелектуальної власності після ратифікації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, для інтеграції України в єдиний ринок ЄС. В статті розкрито мету та завдання проведення реформ, проаналізовано нормативну базу, що визначила напрями реформування системи правової охорони інтелектуальної власності. Досліджено основні стратегічні напрями реформування в сфері інтелектуальної власності, зокрема: реформування системи державного регулювання відносин інтелектуальної власності, реорганізація системи колективного управління авторськими та суміжними правами, забезпечення прозорої діяльності новоствореного національного органу інтелектуальної власності (УКРНОІВІ), удосконалення та гармонізація національного законодавства України із нормами права ЄС в процесі євроінтеграції. Проаналізовано, які позитивні зрушення відбулися в системі правової охорони інтелектуальної власності в процесі реформування. Охарактеризовано основні бар'єри та перешкоди для розвитку системи правової охорони інтелектуальної власності у сучасних умовах. Проаналізовано динаміку позицій України в міжнародному рейтингу на основі дослідження змін Індексу прав інтелектуальної власності та його субіндексів. В процесі дослідження автори дійшли до висновків, що реформування системи правової охорони інтелектуальної власності носить на сьогоднішній день незавершений характер, що негативно впливає на економічний розвиток країни під час війни, стримує, в певному сенсі, євроінтеграційні процеси. У роботі запропоновано пропозиції та рекомендації щодо використання дієвих інструментів та заходів, що могли б прискорити позитивні зрушення в системі правової охорони інтелектуальної власності в Україні.

Ключові слова: *система правової охорони інтелектуальної власності, реформування системи правової охорони інтелектуальної власності, індекс прав інтелектуальної власності, європейська інтеграція.*

Постановка проблеми. У червні 2022 року Україна набула статус країни-кандидата у члени Європейського Союзу, що визначило нові напрямки поглиблення партнерства та співпраці України з країнами-членами ЄС, в тому числі у сфері реформування системи державного регулювання інтелектуальної власності з метою її зміцнення, посилення її

інституційної спроможності, гармонізації національних нормативно-правових актів, приведення їх у відповідність до стандартів ЄС, підвищення рівня охорони та порядку регулювання прав інтелектуальної власності, інтеграції в єдиний європейський ринок. На нашу думку, процес євроінтеграції є своєрідним двигуном прогресивних реформ всієї системи державного регулювання суспільних відносин у сфері інтелектуальної власності, необхідність яких давно назріла. Щоб перевірити свою гіпотезу, нами було проведене опитування 100 респондентів в Україні у квітні 2024 року, серед яких: творці, винахідники, представники бізнесу, наймані працівники, громадяни, представники органів державної влади. В ході дослідження встановлено, що:

- 82% опитаних знають про незаконність піратства та поширення контрафактної продукції;
- 64% вважають, що якщо вони будуть порушувати прав ІВ, їх не спіймають, при чому 39 % опитаних повідомили, що вони просто не вважають це *«серйозним або надто серйозним»* порушенням прав;
- 60% респондентів не відчувають захисту прав ІВ в державі;
- 50% вважають просвітницьку діяльність держави у сфері ІВ недостатньою.

Що підтвердило нашу гіпотезу про те, що проблеми у сфері правової охорони ІВ існують, необхідно проведення реформ державної політики, посилення просвітницької діяльності щодо системи правової охорони прав інтелектуальної власності, запровадження вагомих штрафів за порушення прав ІВ та відшкодування порушниками збитків власників, які завдаються такими діями. В результаті здійснення реформ, насамперед, має підвищиться обізнаність українського суспільства, бізнесу та влади; це дозволить посилити боротьбу з тіньовою економікою завдяки зниженню рівня піратства та обігу контрафактної продукції, сприятиме наповненню бюджету та покращенню іміджу України. Реформування системи державного регулювання відносин інтелектуальної власності в процесі євроінтеграції є актуальним для формування сприятливої інноваційної екосистеми, що має виключне значення для післявоєнної відбудови та відновлення країни, залучення іноземних інвестицій на розвиток нових технологій, в тому числі: військових технологій, технологій в сфері охорони здоров'я та реабілітації.

Україна робить впевнені кроки в напрямку наближення українського законодавства до законодавства ЄС. Зокрема, в липні 2023 року було підписано Меморандум про взаєморозуміння між Європейською агенцією інтелектуальної власності (EUIPO) та Українським національним офісом інтелектуальної власності та інновацій (УКРНОІВІ), який спрямований на врегулювання сфери інтелектуальної власності в Україні.[1]

Отже, реформування системи правової охорони інтелектуальної власності України викликає, як науковий так і практичний інтерес через свою новизну та практичне значення в умовах воєнної економіки.

Аналіз останніх публікацій. Віддаючи належне результатам наукових пошуків вітчизняних та іноземних дослідників, зокрема: В.Базилевича, В. Вірченка, В.Едельмана, Дж. Річардса, О.Левковець, К.Панасюка, З.Пічкурової, визнаючи фундаментальну цінність їх наукового внеску, потрібно зазначити, що у науковій літературі недостатньо уваги приділяється міждисциплінарному економіко-правовому аналізу результатів реформування системи правової охорони інтелектуальної власності в контексті європейської інтеграції України. Поодинокий характер таких досліджень не вирішує комплексно проблему, що вказує

на актуальність наукового дослідження ефективності реформування системи правової охорони інтелектуальної власності з точки зору оцінки впливу євроінтеграційних процесів на розвиток системи державного регулювання суспільних відносин у сфері інтелектуальної власності України.

Невирішені раніше частини проблеми. Важливим кроком до європейської інтеграції України є розвиток сучасної системи правової охорони інтелектуальної власності. Хоча реформи розпочалися ще в 2016 році, на сьогоднішній день цей процес триває. Оцінка трансформації системи правової охорони інтелектуальної власності на шляху євроінтеграції України дозволить виявити перепони та розробити компетентні рекомендації з метою консолідації зусиль держави, бізнесу та громадянського суспільства для забезпечення позитивних зрушень в сфері інновацій та розвитку прав інтелектуальної власності в Україні. Подальшого дослідження потребують зокрема питання уніфікації та кодифікації національного законодавства у сфері ІВ у відповідності до вимог та стандартів ЄС, виконання Україною прийнятих на себе зобов'язань за Угодою про асоціацію між Україною та ЄС.

Метою статті є дослідження стану та ефективності реформування системи правової охорони інтелектуальної власності України в процесі євроінтеграції на основі аналізу наукової літератури та положень нормативно-правових актів, обґрунтування рекомендацій та пропозицій щодо вдосконалення розвитку системи державного регулювання відносин інтелектуальної власності.

Методологія дослідження. Методологічною основою дослідження є діалектичний та абстрактно-логічний методи, за допомогою яких виявлено сутність системи правової охорони інтелектуальної власності, виокремлено основні причини та фактори, що викликали необхідність проведення реформ у сфері інтелектуальної власності. Застосування логічного методу дозволило розширити наукову характеристику поняття «інтелектуальної власності» та надати власне визначення поняття «система інтелектуальної власності». На основі системного підходу було проаналізовано динаміку змін у сфері регулювання прав ІВ в Україні. Також, було застосовано методи аналізу та синтезу для дослідження статистичних та аналітичних матеріалів, присвячених даній проблемі, виявлення основних бар'єрів, що стримують проведення реформ у сфері інтелектуальної власності. На основі системного та синергетичного підходів було визначено напрями подальшого розвитку системи правової охорони інтелектуальної власності в Україні на шляху євроінтеграції та повоєнних реформ.

Результати дослідження. Інтелектуальна власність відіграє важливу роль у соціально-економічному розвитку суспільства. Через складність та багатогранність поняття інтелектуальна власність, існують різноманітні підходи до визначення поняття інтелектуальної власності. Окремі дослідники визначають дане поняття через опис творчих результатів інтелектуальної діяльності [2]. Інші дослідники розкривають дане поняття через категорію «власності», концентруючи увагу виключно на інтелектуальному надбанні [3, 4]. Більшість вчених заперечують виключно юридичний підхід до визначення поняття «інтелектуальна власність», оскільки вважають, що такий підхід звужує її зміст в умовах сучасного економічного розвитку. Зокрема, В. В. Вірченко розкриває інтелектуальну власність через систему відносин щодо привласнення інтелектуального продукту, які виникають між економічними суб'єктами і врегульовуються цивільно-правовими нормами, що дозволяє автору виокремити в систем правової охорони інтелектуальної власності чотири базових сегменти: структуру відносин інтелектуальної власності, структуру права

інтелектуальної власності, об'єктну структуру та суб'єктну структуру. [5, С.72]. На нашу думку, поняття інтелектуальної власності є являє собою результат інтелектуальної діяльності творця, автора, це спеціальний інститут у ринковій економіці, покликаний забезпечити формування, захист та передачу прав на об'єкти інтелектуальної власності. Відповідно існує механізм, що дозволяє захищати результати інтелектуальної діяльності суб'єкта, що є складовим системи правової охорони інтелектуальної власності.

Система правової охорони інтелектуальної власності є складним, історично сформованим явищем правового буття, що включає в себе інститути та норми права інтелектуальної власності, що взаємодіють з іншими елементами галузевої системи.

Зокрема, В.Д Базилевич описує систему правової охорони інтелектуальної власності як новітній інститут, що включає сукупність взаємодіючих економіко-правових елементів в сфері ІВ [6, С.148]. Відповідно, система правової охорони інтелектуальної власності є самостійно об'єктивно зумовленою сукупністю інститутів і норм права ІВ, а інших структурних елементів, що регулюють суспільні відносини, які є предметом права інтелектуальної власності.

Прогалини у сфері державного регулювання прав інтелектуальної власності щорічно призводять до значних збитків державі, бізнесу та суспільства. Відповідно до щорічних звітів Міжнародного Альянсу інтелектуальної власності (IIPA) Україна з 1997 року займає перші місця серед порушників прав ІВ. З 2007 року в Україні рівень неліцензійного програмного забезпечення складав 84%, що є одним з найвищих на території Європейського Союзу, що зумовило втрати бюджетних надходжень більше ніж на 400 млн. доларів США на рік [7].За даними компанії MUSO, яка займається відстеженням піратства, у 2021 році піратські веб-сайти у всьому світі відвідали майже 130 млрд разів, і з них українці знаходяться в першій шістці із показником 4,3 млрд переглядів. В 2022 р. Україна посіла 4 місце серед країн із найбільшою кількістю відвідувань піратських ресурсів на одного користувача. [8]

За даними Рахункової палати України в Україні за рік збирається 30 млн. грн авторської винагороди, що за оцінками експертів складає 3% від потенційної суми. Причиною цього є те, що за використання авторського права збори сплачують лише 7% користувачів, відповідно 83% або ухиляються або користуються піратськими версіями авторських прав. За оцінками експертів, в тіньовому сегменті ринку програмного забезпечення та комп'ютерних ігор працюють від 20 до 35 тис. спеціалістів. Так, реформування системи правової охорони інтелектуальної власності на всіх рівнях і зменшення комп'ютерного піратства на 10% дало б можливість додатково створити 2 629 робочих місць, збільшити оборот українського ІТ сектору на 941 млн. доларів, а суму податкових надходжень - на 69 млн. доларів США [7]. Враховуючи вище зазначене можна зробити висновок, що відсутність ефективного державного контролю за використанням прав ІВ та незначні штрафи і покарання за порушення прав ІВ зумовлюють розквіт недобросовісного використання об'єктів ІВ, що завдає збитки як творцям/власникам прав ІВ, так і національній економіці.

Відповідно до прийнятих на себе зобов'язань після підписання Угоди про асоціацію з ЄС Україна з 2016 року розпочала процес активного реформування системи правової охорони інтелектуальної власності. Метою проведення реформ стало приведення українського законодавства у сфері інтелектуальної власності у відповідність до законодавства ЄС, досягнення ефективного рівня охорони та захисту прав ІВ, забезпечення захисту від недобросовісної конкуренції, створення сприятливого середовища для розробки та використання інновацій, для передачі технологій, зміна регулюючого органу у сфері

інтелектуальної власності [9]. В червні 2016 року було схвалено Концепцію реформування державної системи правової охорони інтелектуальної власності в Україні [10], яка була розроблена відповідно до Стратегії сталого розвитку «Україна -2020» [11].

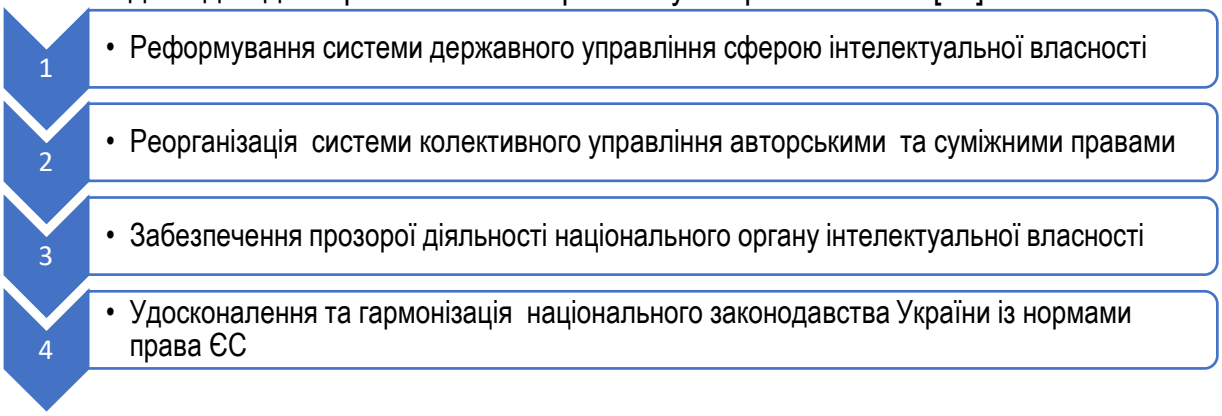

Рис.1. Стратегічні напрями реформування системи ІВ в 2016-2017 рр.

Джерело: розроблено авторами на основі [10]

В результаті реалізації реформ стару трирівневу систему державного регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності було замінено новою дворівневою, де Міністерство економіки України мало забезпечувати формування і реалізацію державної політики у сфері ІВ, і створено Національний орган інтелектуальної власності, нині Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій (УКРНОІВІ), який отримав статус державної організації, юридичної особи публічного права, що проводить експертизу заявок на об'єкти промислової власності, реєстрацію прав інтелектуальної власності, ведення державних реєстрів у сфері ІВ, супровід діяльності колегіальних органів: Апеляційної палати, Комісії «Україна», Наглядової ради; здійснює міжнародне співробітництво, інформаційну та видавничу діяльність, надає послуги та консультації у сфері ІВ, проводить атестацію патентних повірених, є Національним та інноваційним Хабом України [12]. Наступним кроком реформ стало перетворення ДО «Українське агентство з авторських та суміжних прав» в недержавну організацію колективного управління та контролю її роботи виключно членами організації при збереженні моніторингу з боку Міністерства економіки України за діяльністю організації, приведення національного законодавства у сфері управління авторськими та суміжним правами у відповідність з нормами законодавства ЄС, що сприяло підвищенню прозорості управління авторськими та суміжними правами та отримання авторами справедливого розміру авторських винагород [13]. В результаті реалізації реформ завдяки внесенню змін до Кримінального кодексу та Кодексу про адміністративні правопорушення, на думку деяких українських науковців, відбулося підвищення ефективності захисту прав ІВ і підвищення відповідальності за їх порушення [6]. В 2020 році було затверджено Національну Стратегію розвитку сфери інтелектуальної власності в Україні на період 2020-2025 роки, що мала на меті прискорити реформування системи правової охорони ІВ в контексті євроінтеграції [13] Посилилася і міжнародна співпраця України, в тому числі з провідними інституціями ЄС такі як підписання Меморандуму про взаєморозуміння між Європейською агенцією інтелектуальної власності (EUIPO) та Українським національним офісом інтелектуальної власності та інновацій (УКРНОІВІ), в липні 2023 року [1].

Для того, щоб оцінити ефективність реформ системи правової охорони ІВ в Україні, ми вирішили проаналізувати, як змінився рейтинг нашої країни протягом 2021-2023 років згідно

з глобальним Індексом прав інтелектуальної власності на підставі Звітів за відповідні роки міжнародного Альянсу прав власності (Property Rights Alliance). У 2023 р. згідно з рейтингом Індексу прав власності (IPRI, International Property Rights Index), який щорічно визначається Альянсом прав власності Україна посідала 100 місце серед 129 країн (4,011 балів), за Індексом прав інтелектуальної власності - 95 місце серед 129 країн (4,544 балів); за захистом патентних прав - 58 місце серед 129 країн (5,700 балів), та 2,614 бали і 45 місце із 129 за захистом авторських прав [15, с. 7]. Динаміка змін по рокам представлена в Таблиці 1. Субіндекс прав інтелектуальної власності в Україні зріс в 2023 році на 0,151 до 4,544 з балами 3,938 у сприйнятті захисту інтелектуальної власності, 5,7 у захисті патентів, 2,614 у захисті авторських прав та 5,925 у захисті торговельних марок, що може свідчити про успішно проведену реформу Українського національного офісу інтелектуальної власності та інновацій. Динаміка за міжнародним рейтингом змін субіндексу прав інтелектуальної власності України та його складових за період з 2007 по 2023 роки представлена на рис. 2, яке дає підстави вважати, що не дивлячись на значні кризові явища, нестабільну економічну ситуацію Україна впевнено намагається покращувати ситуацію або тримати її стабільною. Так, в 2023 році Україна несуттєво покращила свої позиції в міжнародному рейтингу за індексом захисту прав інтелектуальної власності у порівняні з 2022 роком, Рис.3

Таблиця 1

Динаміка рейтингу України у 2021-2023 роках
за міжнародним індексом прав інтелектуальної власності.

Індекс	Рік	Показник індексу	Відхилення від попереднього року	Позиції країни в глобальному рейтингу, місце	Позиції в регіональному рейтингу Центрально-східної Європи та Центральної Азії, місце
Індекс прав власності (IPRI International Property Rights Index)	2023	4,011	+0,032	100	23
	2022	3,980	-0,473	105	25
	2021	4,453	-0,013	105	25
Субіндекс прав інтелектуальної власності (Protection of Intelectual Property Rights)	2023	4.544	+0.032	95	23
	2022	4.393	0,00	93	23
	2021	4.393	0,00	93	23
Індекс захисту патентних прав (Patent Protection)	2023	5.700	-0.009	58	11
	2022	5.709	0,00	57	11
	2021	5.709	0,00	57	11
Індекс захисту авторських прав (Copyrigt Protection)	2023	2.614	+0.614	45	4
	2022	2.00	0,00	88	21
	2021	2.00	0,00	88	21
Індекс захисту торговельних марок (Trademark Protection)	2023	5.925	0,00	49	19
	2022	5.925	0,00	49	19
	2021	5.925	0,00	49	19

Джерело: розроблено авторами на основі [15]

Динаміка за міжнародним рейтингом змін субіндексу прав інтелектуальної власності України та його складових за період з 2007 по 2023 роки представлена на рис. 2.

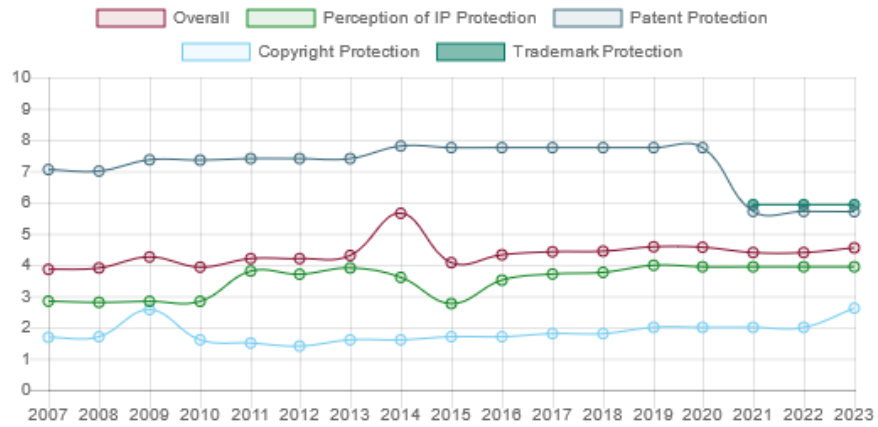

Рис.2. Динаміка позицій України в міжнародному рейтингу прав інтелектуальної власності за період з 2007 по 2023 роки.

Джерело: [15]

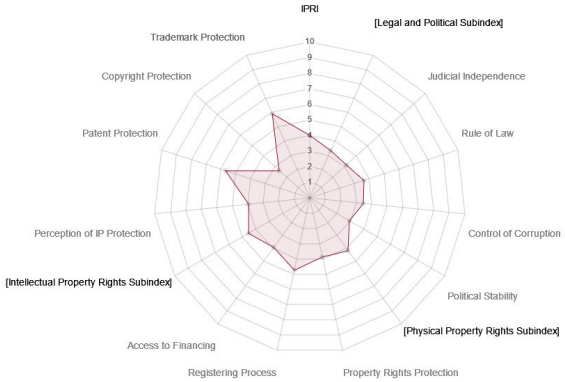

Рис. 3. Структура глобального Індексу прав ІВ в Україні в 2023 році

Джерело: [15]

Проте, згідно рейтингу України за «Глобальним інноваційним індексом» у 2022 Україна значно погіршила свій рейтинг та посіла 57 позицію (у 2021 році посідала 49 позицію) з 132 країн, а також посіла 34 місце серед 39 економік Європи, через зменшення кількості наукових досліджень, впровадження їх результатів та залучення інновацій [15]. Причиною погіршення стала, насамперед, трудова міграція висококваліфікованих кадрів, які через воєнний стан не можуть проводити свої дослідження на території України та відповідно впроваджувати їх. Вважаємо, що Україна опинилася в досить складній ситуації, оскільки змушена проводити євроінтеграцію та реформи в період воєнного стану, що значно ускладнює процеси нововведень і вимагає стабільних виважених кроків. Під час дослідження ми дійшли до висновку, що реформування системи правової охорони інтелектуальної власності носить на сьогоднішній день незавершений характер, що негативно впливає на економічний розвиток країни, стримує євроінтеграційні процеси, втрачаються можливості використання інтелектуального капіталу у воєнно-промисловій діяльності тощо. Нами було виділено ряд факторів, які негативно впливають на реформування системи правової охорони інтелектуальної власності в Україні на сьогоднішній день, а саме:

- Відсутність чіткої політичної стратегії та бачення розвитку системи правової охорони інтелектуальної власності. Зміни іноді мають точковий характер, і як результат зростають ризики інвестицій в інновації та зменшується комерційна привабливість інвестицій в

інтелектуальний капітал. Законодавчі зміни дуже повільно адаптуються до економічних та технологічних темпів розвитку без залучення до обговорення громадськості та наукових експертів.

- Існує потреба у підвищенні кваліфікації суддів, юристів та інших фахівців, що працюють у сфері ІВ. Спеціалізований Вищий суд з питань інтелектуальної власності (ВСПІВ) не запрацював через ряд причин, однією з яких є відсутність досвідчених кваліфікованих кадрів в даній сфері і нерозуміння правового регулювання тих чи інших новітніх механізмів.

- Неефективна система правозастосування: судові справи у сфері ІВ розглядаються довго, і не завжди компетентно [16,17]. У зв'язку з відсутністю спеціалізованого суду з питань розгляду справ інтелектуальної власності варто здійснити удосконалення системи розгляду судових позовів у сфері порушення прав ІВ, якою імперативно призначати засідання раніше і розглядати справи швидше через їхній економічно важливий вплив на національну економіку.

- Низька ефективність існуючих трансмісійних механізмів, що мають забезпечувати комерціалізацію результатів інтелектуальної діяльності та передачу технологій. Відсутність належних економічних стимулів для суб'єктів інтелектуальної діяльності, які бажають комерціалізувати об'єкти інтелектуальної власності. Відсутність чіткої, прозорої та ясної системи податкових пільг та стимулів для створення та використання продуктів інтелектуальної діяльності в процесі виробництва українськими компаніями.

- Наявні окремі колізійні норми та прогалини в законодавстві, які ускладнюють охорону та судових захист прав інтелектуальної власності суб'єктів інтелектуальної діяльності про що свідчить низький відсоток оплати зборів з використання прав інтелектуальної власності.

- Низька культура інтелектуальної власності, яка гальмує розвиток суспільних відносин у сфері інтелектуальної власності.

Висновки. Отже, євроінтеграція та тісна співпраця з ЄС є одними з визначних факторів, які впливають на збереження цілісності України, перемоги у війні та розвитку системи правової охорони інтелектуальної власності в межах Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Вивчення та імплементація позитивного досвіду країн ЄС в сфері інтелектуальної власності дозволить здійснити якісні трансформаційні реформи національної системи правової охорони ІВ, забезпечить інтегрування українських підприємств в єдиний європейський ринок, сприятиме модернізації та відновленню економіки під час війни. Розвиток ефективної системи правової охорони інтелектуальної власності є необхідною умовою для розвитку інновацій, розвитку креативного сектору економіки, розкриття українського кадрового потенціалу та залучення іноземних інвестицій. Для прискорення реформування системи правової охорони інтелектуальної власності України в процесі євроінтеграції ми пропонуємо:

1) Чітко визначити політичні пріоритети та цілі реформування системи ІВ на сучасному етапі. Варто здійснити комплексний аудит та оцінити результати вже проведеної роботи з метою коригування цілей, завдань, заходів та інструментів для проведення подальших реформ системи правової охорони ІВ.

2) Продовжити подальше вдосконалення національного законодавства у сфері прав інтелектуальної власності. Комплексно проаналізувати джерела та причини колізій для їх правового врегулювання в сфері ІВ з метою гармонізації системи правової охорони інтелектуальної власності України з відповідною системою ЄС.

3) Удосконалити систему правозастосування та запустити спеціалізований Вищий суд з питань інтелектуальної власності. Забезпечити контроль з боку держави та присікання обігу піратської та контрафактної продукції, особливо в сфері лікарських засобів та продуктів харчування з метою захисту життя та здоров'я громадян.

4) Посилити просвітницьку роботу серед населення та бізнесу з метою розвитку культури у сфері ІВ. Процес гармонізації законодавства та підвищення рівня захисту прав інтелектуальної власності полягає в постійному моніторингу наслідків такої гармонізації, варто здійснювати оцінку ефективності проведених реформ в системі правової охорони інтелектуальної власності та коригувати у випадку неприйняття суб'єктами відповідних змін.

Перспективи подальших досліджень. Перспективою подальших досліджень в даному напрямку є, зокрема, оцінка результативності реформ системи правової охорони інтелектуальної власності у сфері комерціалізації прав інтелектуальної власності в Україні, розробка шляхів інтеграції у Єдиний ринок ЄС та розробка новітніх механізмів захисту прав інтелектуальної власності.

Література:

1. Співпраця між Україною та ЄС у сфері інтелектуальної власності: EUIPO та IP офіс налагоджують нове партнерство. URL: Співпраця між Україною та ЄС у сфері інтелектуальної власності: EUIPO та IP офіс налагоджують нове партнерство | EEAS (europa.eu) (дата звернення 10.03.2024).
2. Ідріс К. Інтелектуальна власність – потужний інструмент економічного зростання: пер. с англ.. Київ: Укрпатент. 2006. 372 с.
3. Ульянов Р. В. Про інтелектуальну власність як економічну категорію. Київ: Укрпатент 2001. 27 с.
4. Пічкурова З. В. Систематизація теоретичних положень та наукових поглядів на економічний зміст інтелектуальної власності. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»: збірник наукових праць. – Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2013. Випуск 24. С. 215–219.
5. Вірченко В.В. Інтелектуальна власність: теоретичні витоки та економічні імпереативи розвитку:монографія. Київ: Видавництво Ліра-К, 2018.488с.
6. Базилевич В.Д. Інтелектуальна власність. 3-те вид., переробл. і доповн. К.: Знання, 2014. 671 с.
7. Скільки коштує інтелектуальна власність в Україні. URL: https://osvita.ua/news/803/. (дата звернення 10.03.2024)
8. Фаєнгольд М. Нацбезпека у мережі. Що не так із відеоконтентом в Україні? 14.02.2022 р. URL: https://biz.nv.ua/ukr/experts/rosiyskaataka-cherez-videokontent-chim-nebezpechni-piratski-sayti-novini-ukrajini-50216490.html (дата звернення: 10.03.2024).
9. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом,Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (ратифіковано із заявою Законом № 1678-VII від 16.09.14). URL: zakon3.rada.gov.ua/laws/show/402-2016-р (дата звернення 10.03.2024).
10. Про схвалення Концепції реформування державної системи правової охорони інтелектуальної власності в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01 червня 2016 № 402-р / Верховна Рада України. URL:Про схвалення Концепції реформ... | від 01.06.2016 № 402-р (rada.gov.ua) (дата звернення 10.03.2024).
11. Про Стратегію сталого розвитку «Україна-2020» : Указ президента України від 12 січня 2015 р. № 5/ Верховна Рада України. URL: Про Стратегію сталого розвитк... | від 12.01.2015 № 5/2015 (rada.gov.ua) (дата звернення 10.03.2024).
12. IP Офіс. Офіційний сайт. URL: Головна - IP Office (nipo.gov.ua) (дата звернення 10.03.2024)
13. Національна Стратегія розвитку сфери інтелектуальної власності в Україні на період 2020-2025 роки. URL: https://ukrpatent.org/uk/articles/national-strategy-2020-25 (дата звернення 10.03.2024)
14. IPRI. International Property Rights Index 2023. URL: https://www.internationalpropertyrightsindex.org/country/ukraine (дата звернення 10.03.2024)
15. «Глобальний інноваційний індекс 2022». URL: https://www.me.gov.ua/Documents/Print?lang=uk-

UA&id=69b9a9bf-5fbc-4035-8c0f-ac26b853c0eb (дата звернення 10.03.2024).

16. Левковець О.В. Реформування сфери інтелектуальної власності в Україні: пошук оптимальної моделі// Цільова комплексна програма «Соціально-економічна модернізація України та формування інноваційної моделі розвитку» (№ державної реєстрації 0111u000961) http://econtlaw.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/03/116-129.pdf (дата звернення 10.03.2024)

17. Панасюк К.Т. Порушення патентних прав // Південноукраїнський правничий часопис. № 1. 2019. С.57-60 http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2019/1/16.pdf (дата звернення 10.03.2024)

References.

1. Cooperation between Ukraine and the EU in the field of intellectual property: EUIPO and the IP office establish a new partnership. URL: Співпраця між Україною та ЄС у сфері інтелектуальної власності: EUIPO та IP офіс налагоджують нове партнерство | EEAS (europa.eu) (date of application 10.03.2024).

2. Idris K. Intellectual property is a powerful tool for economic growth: trans. with English. Kyiv: Ukrpatent. 2006. 372 p.

3. Ulyanov R. V. Intellectual property is as an economic category: Kyiv: Ukrpatent.. 2001. 27 p.

4. Pichkurova Z. V. Systematization of theoretical provisions and scientific views on the economic content of intellectual property. Scientific notes of the National University "Ostroh Academy". "Economics" series: a collection of scientific papers. – Ostrog: Publishing House of the National University "Ostrog Academy", 2013. Issue 24. P. 215–219.

5. Virchenko V.V. Intellectual property: theoretical origins and economic imperatives of development: monograph. Kyiv: Lira-K Publishing House, 2018.488c.

6. Bazilevich V.D. Intellectual Property. 3rd ed., revised. and additional K.: Knowledge, 2014. 671 c.

7. Statistics of the value of intellectual property. URL: https://osvita.ua/news/803/. (date of application 03.10.2024).

8. Fayengold M. National security in the network. What's wrong with video content in Ukraine? 02/14/2022 URL: https://biz.nv.ua/ukr/experts/rosiyskaataka-cherez-videokontent-chim-nebezpechni-piratski-sayti-novini-ukrajini-50216490.html (date of application 03.10.2024).

9. Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their member states, on the other hand (ratified with a statement by Law No. 1678-VII dated 16.09.14). URL: zakon3.rada.gov.ua/laws/show/402-2016-p (date of application 10.03.2024).

10. On the approval of the Concept of reforming the state system of legal protection of intellectual property in Ukraine: Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated June 1, 2016 No. 402-r / Verkhovna Rada of Ukraine. (date of application 10.03.2024).

11. On the Sustainable Development Strategy "Ukraine-2020": Decree of the President of Ukraine dated January 12, 2015 No. 5/ Verkhovna Rada of Ukraine. (date of application 10.03.2024).

12. IP Office. Official site. URL: Головна - IP Office (nipo.gov.ua) (дата звернення 10.03.2024)

13. National Strategy for the Development of Intellectual Property in Ukraine for the period 2020-2025. URL: https://ukrpatent.org/uk/articles/national-strategy-2020-25 (date of application 10.03.2024)

14. IPRI. International Property Rights Index 2023 URL: https://www.internationalpropertyrightsindex.org/country/ukraine (date of application 10.03.2024)

15. Global Innovation Index 2022. URL: https://www.me.gov.ua/Documents/Print?lang=uk-UA&id=69b9a9bf-5fbc-4035-8c0f-ac26b853c0eb (date of application 10.03.2024)

16. Levkovets O.V. Reforming the sphere of intellectual property in Ukraine: the search for an optimal model // Targeted comprehensive program "Socio-economic modernization of Ukraine and formation of an innovative development model" (state registration number 0111u000961) URL:http://econtlaw.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/03/116-129.pdf (date of application 10.03.2024)

17. Panasiuk K.T. Violation of patent rights // Southern Ukrainian Law Journal. No. 1. 2019. P.57-60. URL:http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2019/1/16.pdf (date of application 10.03.2024).

Lozova G.M., PhD in economics,
Associate Professor

Taras Shevchenko National University of Kyiv
Bagriy I.P., student
Taras Shevchenko National University of Kyiv

REFORMING THE INTELLECTUAL PROPERTY SYSTEM OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION

The article investigates the current state and effectiveness of reforms within Ukraine's intellectual property (IP) system in the context of European integration. By analyzing scientific literature and legal regulations, it aims to substantiate recommendations and proposals for further development of the IP system. The primary focus lies on analyzing the IP system and its transformation during Ukraine's European integration process. The article delves into the essence, nature, and key approaches to defining the IP system. Following the ratification of the Association Agreement between Ukraine and the EU, the authors explore the motivations behind the necessary reforms for the Ukrainian IP system. These reforms ultimately aim to integrate Ukraine into the EU single market. The article outlines the goals and objectives of these reforms, along with an analysis of the regulatory framework that defines the directions for IP system reform. It then examines the main strategic reform areas in the IP field, including: reforming the state IP management system; reorganizing the system for collective management of copyright and related rights; ensuring transparency in the operations of the newly established National Intellectual Property Office (UIPO/IP Office); enhancing and harmonizing Ukrainian legislation with EU law during European integration. The article analyzes the positive changes that have emerged within the IP system during the reform process. It also identifies the main barriers and challenges hindering the development of the IP system in contemporary times. Furthermore, the research analyzes the dynamics of Ukraine's position in international rankings based on changes in the Intellectual Property Rights Index and its sub-indices. The authors conclude that the IP system reform remains unfinished. This incompleteness negatively impacts the country's economic development during wartime and hinders European integration efforts. The article explores effective tools and measures that could accelerate positive changes in Ukraine's IP system.

Keywords: *intellectual property system, intellectual property reform, European integration*